६. भांडण चवींचे

आताच सर्व सण झाले होते. सणाच्या निमित्ताने सर्वजण एकत्र आले होते. प्रत्येकजण स्वतःचा मोठेपणा सांगत आपसात भांडत होते. गोड चव अर्थात साखर म्हणाली,''आम्हांला किती तो मान! सर्वांत पुढे मीच महान! प्रत्येक ठिकाणी माझाच उपयोग.''

तेवढ्यात चिंच म्हणाली, ''वा गं वा ! काय हिचा तोरा! अगं, पण माझं नाव काढताच तोंडाला पाणी सुटतं. तुझं आहे का तसं?'' असे म्हणताच मिरची नाचत पुढे आली आणि म्हणाली, ''अगं, ए वाकडीतिकडी! बस ना आता खाली! इथं साखरेचं अन् चिंचेचं चाललंय काय? मी काय शोभेला आले का इथे? प्रत्येक घराघरांत मिरवते मी.''

तेवढ्यात कोपऱ्यात बसलेले कारले रागातच पुढे आले आणि म्हणाले, ''काय पण मिरचे लागली बडबडायला. आम्हीपण आहोत, आमचाही उपयोग काय कमी नाही. आमच्याशिवाय औषधच उणे, तरीही पडतेच ना खाणे! बोला, आता बोला. का बसल्या गप्प?'' कारले तावातावाने बोलत होते.

मिठाला काही राहवले नाही. ते म्हणाले, ''अरे, खूप गोड खाल्लं तर रोग होतो असं म्हणतात आणि गोड गोड काय खाता? अन् चिंचे, तुला खाऊन तर खोकलाच होतो अन् मार बसतो. काय ग ए मिरचे! तू तर नाचत आलीस, तुलाही जास्त खाऊ नये म्हणून बजावतातच ना? तूपण काही कमी नाहीस. रोग होतो तुलाही खाऊन खूप, मग बस ना आता चूप?'' मीठ एकेकाला चांगले खडसावत होते. मीठ पुन्हा कारल्याकडे वळले व म्हणाले, ''वा रे वा कारल्या ! म्हणे आमचंच महत्त्व फार! अरे, तुला कोणी खाईल का? मी तर गोड सोडून सर्व पदार्थांत हवाहवासा वाटतो. माझ्यामुळे पदार्थाला चव येते. नाहीतर जेवण ते रुचकर कसले?''

आता सर्वांनाच राग आला होता. सर्वजण एकमेकांशी भांडू लागले. आवाज कोठून येतोय हे पाहायला म्हणून तोंडातील जीभताई वळवळत ऐटीत येत होत्या. सगळे तिच्याकडे पाहू लागले.

मग जीभताई म्हणाल्या, ''काय गोंधळ चाललाय? मी मोठी, मी मोठा! काय गं ए साखरे, तू मोठी! आणि ही चिंच, तू स्वतःला मोठी समजतेस आणि मिरचीताई, कारलेराव, मीठबाबा बोला आता!''

सगळे माना खाली घालून गप्प बसले. मग जीभताई म्हणाल्या, ''अरे, तुम्ही तुमचंच पाहिलं; पण मला विसरले कसे? आणि मीच नसेन तर कुठली गोड, कुठली आंबट, तिखट, कडू आणि खारट! बोला, बोला. मघाशी कसे भांडत होतात? नाहीतर मी असंच करते, निघून जाते कायमची, मग बघा!'' तेवढ्यात नम्रतेच्या सुरात साखर म्हणाली, ''जीभताई, नका ना जाऊ.'' मग तिच्या सुरात सूर मिसळून सगळेच म्हणाले, ''आमची चूक आम्हांला कळली. तुम्ही नका जाऊ! नाहीतर आम्हांला कोण विचारणार?''

शांततेत जीभताई म्हणाल्या, ''अरे, इथं कोण लहान नाही, मोठा नाही. जो तो आपल्या कामाने मोठा होतो.'' सर्वांना आपली चूक कळली होती. सर्वजण मिळून जीभताईला म्हणाले, ''हो ऽऽ हो ऽऽ आता आम्ही असे कधीच भांडणार नाही. सारे मिळून एक राहू.''

– हेमलता परदेशी

शब्दार्थ : **तोरा** – दिमाख, ऐट, डौल. **तोंडाला पाणी सुटणे** – खाण्याची इच्छा होणे. **तावातावाने बोलणे** – रागाने बोलणे. **खडसावणे** – बजावणे, ताकीद देणे. **रुचकर** – चविष्ट. **नम्रता** – विनयशील, मनाचा सौम्यपणा. **सुरात सूर मिसळणे**– सर्वांनी मिळून म्हणणे, दुजोरा देणे.

स्वाध्याय

प्र. १. एक–दोन वाक्यांत उत्तरे लिहा.

(अ) साऱ्या चवी एकत्र का आल्या होत्या?
(आ) साखरेने स्वतःचे मोठेपण कसे सांगितले ?
(इ) मिठाने स्वतःचे महत्त्व कसे पटवून दिले?
(ई) जीभताईने कोणता संदेश दिला ?

प्र. २. कोण ते सांगा.

(अ) जिच्यामुळे तोंडाला पाणी सुटते –
(आ) खूप बडबड करणारी –
(इ) तावातावाने बोलणारे –
(ई) याच्याशिवाय जेवण बेचव –
(उ) वळवळत ऐटीत येणारी –

प्र. ३. कोण, कोणाला म्हणाले.

(अ) ‘‘वा गं वा! काय हिचा तोरा !’’
(आ) ‘‘अगं, ए वाकडीतिकडी! बस ना आता खाली!’’
(इ) ‘‘तुला खाऊन तर खोकलाच होतो.’’
(ई) ‘‘अरे, तुला कोणी खाईल का?’’
(उ) ‘‘हो ऽऽ हो ऽऽ आता आम्ही असे कधीच भांडणार नाही.’’

प्र. ४. ‘वाकडीतिकडी’ सारखे शब्द शोधून लिहा.

प्र. ५. खालील वाक्यांत योग्य ठिकाणी वाक्प्रचार घाला व वाक्ये पुन्हा लिहा.

(तोंडाला पाणी सुटणे, तावातावाने बोलणे, खडसावणे)
(अ) अनेक माणसे रागाने बोलून आपले महत्त्व कमी करतात.
(आ) सीमाने नीताला बजावून सांगितले.
(इ) मिठाई बघून सर्वांना खाण्याची इच्छा झाली.

प्र. ६. ‘नम्र’ शब्दाला ‘ता’ हे अक्षर लावून नम्रता शब्द होतो त्यासारखे शब्द शोधा व लिहा.

प्र. ७. हा पाठ संवादरूपात वर्गात सादर करा.

प्र. ८. चवींच्या भांडणात सर्वांना जीभेचे महत्त्व पटले. तसे झाड व झाडाच्या अवयवांचे भांडण झाले, तर तुम्हांला कोण महत्त्वपूर्ण वाटेल? का? पाच–सहा वाक्यांत लिहा.

शिक्षकांसाठी : विद्यार्थ्यांकडून योग्य गतीने समजपूर्वक पाठाचे प्रकट वाचन करून घ्यावे. या पाठाचे विद्यार्थ्यांकडून संवादरूपात सादरीकरण करून घ्यावे.

प्र. ९. खालील तक्ता पूर्ण करा.

अ.क्र.	चव	पदार्थ/फळे/भाजी
१.	खारट	
२.	तिखट	
३.	गोड	
४.	कडू	
५.	आंबट	

प्र. १०. खालील शब्दांत लपलेले शरीराचे अवयव शोधा व लिहा.

उदा., सामान-मान, पोपट-पोट

पाठशिवणी, माननीय, तोंडपाठ, बोटभर, पोटपूजा, गालबोट, नाकतोडा, पायपुसणी, आगबोट.

उपक्रम : आपण वेगवेगळी चव असणारे पदार्थ, भाज्या, फळे खातो. ते का खावेत, यांवर घरातील व्यक्तींशी चर्चा करा. त्यांचे महत्त्व वहीत लिहा व मित्रांना सांगा.

- **पाठातील सर्वनामे शोधा व लिहा.**
- **खालील वाक्यांतील सर्वनामे अधोरेखित करा.**

(अ) त्याने मला विचारले.

(आ) आपण पतंग उडवूया.

(इ) आम्ही झोपी गेलो.

(ई) तिला तिची चूक कळली.

(उ) त्याने स्वतः झाडून घेतले.

CLJ1HK

सुविचार

आळसे आळस वाढला,
आळसे अभ्यास बुडाला.

केल्याने होत आहे रे,
आधी केलेचि पाहिजे.

वाचू आणि हसू.

शिक्षिका : सोनल, तुला रोजच शाळेत यायला उशीर का होतो ?

सोनल : बाई, चौकात मोठा बोर्ड आहे. पुढे शाळा आहे, सावकाश जा! म्हणून मी हळूहळू येते.

दुकानदार : अहो, छत्री घ्या ना! उत्तम आहे. खूप टिकेल.

गिऱ्हाईक : कशावरून ?

दुकानदार : एक गोष्ट लक्षात ठेवली, तर छत्री वर्षानुवर्षे टिकेल.

गिऱ्हाईक : कुठली गोष्ट ?

दुकानदार : उन्हाळ्यात आणि पावसाळ्यात ही छत्री वापरायची नाही.

- **खालील चित्रांचे निरीक्षण करा. चित्रांखाली लिहिलेल्या म्हणी वाचा. त्या म्हणींचा अर्थ समजून घ्या.**

म्हण – अंथरूण पाहून पाय पसरावे.
अर्थ – परिस्थितीनुसार वागण्याची पद्धत ठरवणे.

म्हण – पुढच्यास ठेच मागचा शहाणा.
अर्थ – एकाच्या अनुभवावरून दुसऱ्याने सावध होणे.

म्हण – हातच्या कंकणाला आरसा कशाला.
अर्थ – समोर दिसणारी वस्तू पाहण्यासाठी पुराव्याची गरज नसते.

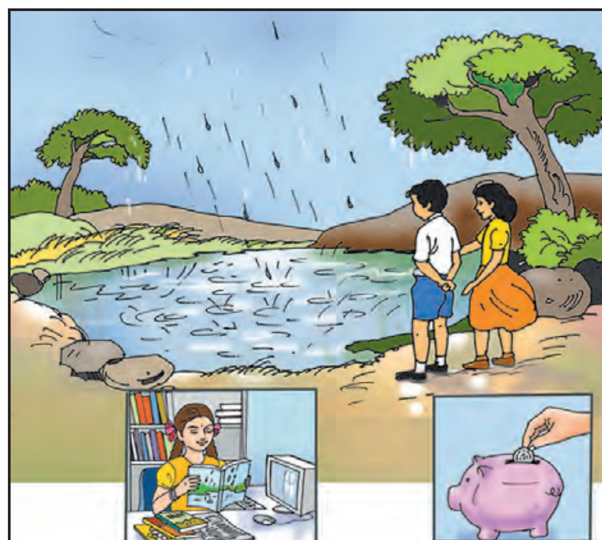

म्हण – थेंबे थेंबे तळे साचे.
अर्थ – हळूहळू संचय केला, तर त्यातून मोठा संग्रह होतो.

- **स्वच्छतेविषयीच्या खालील पाट्या वाचा व अशा प्रकारची घोषवाक्ये तयार करा.**

सांडपाणी नको रस्त्यावर,
डासांच्या पैदाशीला घाला आवर.

कचराकुंडीतच कचरा टाकूया,
प्रदूषणाला आळा घालूया.

जिथे तिथे दिसते घाण,
आपल्या मनावर येतो ताण.